

Metoderapport til SKUP-prisen 2004

- 1) Journalist: Trond Olav Skrunes
- 2) Tittel på prosjektet: Glattcelle-saken
- 3) Publisert i Sydvesten i perioden 22.06. 2004 til 18. 01. 2005.

4) Sydvesten
Spelhaugen 20
5147 Fyllingsdalen
55164750

5) Trond Olav Skrunes
Spelhaugen 20
5147 Fyllingsdalen
92813426

6 a) Hvordan startet saken?

Den 6. april 2004 stod følgende notis i Sydvesten:

Innbrudd på skole

Politiet fikk fredag melding om innbrudd på Ortun skole. Da politiet kom til skolen, fant de en knust rute og en dør som var sparket inn. Innbruddstyvne var forduftet. De mistenkte ble imidlertid pågrepet senere på kvelden. – Vi har pågrepet seks mindrearige gutter som vi mistenker for å ha stått bak innbruddet og hæverket på skolen, sier politioverbetjent Steinar Myrseth ved Fyllingsdalen politistasjon.

Det var egentlig ikke noe spesielt med denne notisen. Innbrudd på skoler er en hverdagslig sak, og det hender nok at slike hendelser ikke en gang kommer på trykk når mye annet har skjedd. Denne notisen var imidlertid den direkte årsaken til at det ble noe av "Glattcelle-saken".

I begynnelsen av mai 2004 fikk jeg en telefon fra Irene Kvinge som spurte om vi trykket anonyme leserbrev. Hun hadde lest notisen som stod i avisen 6. april og reagerte på politiets beskrivelse av hendelsen. Hennes 14 år gamle sønn var en av de pågrepne og hun ville gjerne fortelle deres versjon av hendelsen. Hun reagerte sterkt på måten politiet hadde gått frem mot hennes sønn og de andre guttene, noe hun ville ta opp i leserbrevet.

Slike reaksjoner får vi av og til, og det var lite som tilsa at denne saken var noe spesiell. Jeg sa at vi i utgangspunktet ikke trykket anonyme leserbrev, men jeg ba henne sende brevet. Jeg lovet at jeg skulle vurdere leserbrevet når det kom til

redaksjonen. Jeg glemte saken fort, og noe leserbrev kom heller ikke de nærmeste dagene.

Først etter et par uker kom leserbrevet på e-post til redaksjonen. Leserbrevet inneholdt sterke beskyldninger mot politiet. Jeg vurderte først leserbrevet som leserbrev, men så etter hvert at dette åpenbart var en sak vi måtte ta tak i redaksjonelt. Spørsmålet var ikke anonymitet eller ikke-anonymitet i et leserbrev, men hvordan saken kunne løses redaksjonelt. (Leserbrevet ble da heller aldri trykket)

Selv om jeg ikke hadde noen kjennskap til politilov, politiinstruks, straffeprosessloven og påtaleinstruks på dette tidspunkt, reagerte jeg på det som ble beskrevet i leserbrevet. Guttene som ble pågrepet var bare 14 og 15 år. Ifølge leserbrevet ble guttene påsatt håndjern, satt i glattcelle og avhørt av politiet uten at verken barnevernsvakt eller foreldre var med. Foreldrene ble heller ikke kontaktet etter pågripelsen av ungguttene. Saken mot barna ble henlagt etter bevisets stilling, en henleggelsesgrunn Irene Kvinge hadde klaget på til politimester i Hordaland, Vidar Refvik. I dette brevet hadde hun også klaget på politiets behandling av hennes sønn.

6b) Problemstilling

Hadde politiet virkelig gått så drastisk til verks mot barna, og hadde de i så fall lovhjemmel for en slik behandling?

Hva hadde politimesteren gjort med saken etter at han ble kjent med foreldrenes anklager mot politiet?

6c) Endring av problemstilling

Da saken mot politiet var ferdig etterforsket av Sefo, og statsadvokaten hadde henlagt saken mot politiet, ble problemstillingen endret. Da hadde jeg allerede fått svar på hovedproblemstillingen. Politiet hadde gått så drastisk til verks som guttene sa, og politimesteren tok først de nødvendige skritt etter at Sydvesten omtalte saken. Politiet hadde ifølge Sefo og statsadvokaten ikke gjort noe straffbart. Jeg reagerte imidlertid på flere forhold når det gjaldt etterforskningen og konklusjonene som ble trukket av Sefo og statsadvokaten. Problemstillingen ble da:

Hadde Sefo gjort en slett jobb med etterforskningen og var det grunn til å reise tvil om lovtolkningen og vurderingene til både Sefo og statsadvokaten?

6d) Organisering av arbeidet/ kildebruk/problemer

Da jeg først begynte å jobbe med saken var den første terskelen å få overbevist moren om at dette var en sak som ikke kunne tas opp i et leserbrev. Jeg kontaktet leserbrevskribenten og fortalte henne at jeg ikke kunne trykke leserbrevet, men at jeg svært gjerne ville snakke henne, barna og de andre foreldrene med tanke på en redaksjonell sak. Jeg understreket at det var i deres interesse at jeg fikk muligheten til å arbeide med saken journalistisk. Jeg påpekte også at politiet måtte konfronteres med opplysningene, og at jeg som journalist kunne be om svarene de, frem til da, ikke hadde fått.

Jeg hadde i utgangspunktet kun en kilde, den ene moren. Jeg kunne ikke basere en sak på hennes versjon. Her trengte jeg flere kilder. I og med at det var hele seks gutter som ble pågrepet, var det også flere potensielle kilder i saken. Problemet var

at jeg ikke visste hvem de andre guttene var. Den eneste som kunne hjelpe meg var Irene Kvinge. Uten henne, ingen sak. Jeg hadde flere telefonsamtaler med henne de nærmeste dagene. At hun i utgangspunktet ønsket offentlighet om saken, gjorde det hele enklere. Hun var åpenbart interessert i at saken skulle få konsekvenser for politiet, og var ikke uvillig til å møte meg.

Jeg anså det som mer sannsynlig at hun ville klare å overtale noen av de andre potensielle kildene i saken, enn at jeg skulle gå på dem selv. Dersom hun ikke lyktes, kunne jeg i etterkant prøve å få henne til å gi meg navn på noen av de andre foreldrene, slik at jeg kunne få kontakt selv. Jeg oppfordret moren til å kontakte flere av de andre foreldrene som hadde sønner som var blitt pågrepet den kvelden. Målet var å få flere foreldre til å ringe meg eller være med på et møte.

Gjennom telefonsamtalene med Kvinge fikk jeg også en mer fyldig versjon av det som hadde skjedd. Hun virket svært troverdig, men var fortsatt veldig opptatt av anonymitet. Jeg lovet at de skulle få ta endelig stilling til spørsmålet om anonymitet senere. Jeg ville ikke bruke navn dersom de ikke ønsket det. Det viktigste var at jeg fikk mest mulig informasjon fra dem, før jeg konfronterte politiet. Jeg ba om å få kopi av klagen til politiet, noe hun sendte til meg på e-post. Irene Kvinge kontaktet, som hun lovet, flere andre foreldre, men det var kun foreldrene til en av de andre guttene som var interessert i å snakke med meg. Det viste seg at også disse foreldrene hadde klaget til politimesteren over politiets behandling av deres sønn, som også bare var 14 år da han ble pågrepet. Jeg fikk etter hvert bekreftet av Irene Kvinge at begge 14-åringene og respektive foreldre ville stille på et møte med meg. Vi avtalte deretter å møtes tirsdagen etter.

Jeg mente i utgangspunktet at det ville være tilstrekkelig å snakke med to kilder som opplevde pågripelsen. Jeg bestemte meg derfor for ikke å prøve å søke kontakt med de fire andre guttene og deres foreldre. Fikk jeg ikke nok informasjon fra de kildene jeg hadde, hadde jeg fortsatt muligheten til å kontakte flere.

Hva sier loven?

Samtidig som jeg den første uken pleiet hovedkilden min, begynte jeg å sjekke hva loven sier om politiets behandling av barn. Jeg var nærmest helt blank på dette området og jobben tok tid. Jeg prøvde blant annet å få juristene hos Barneombudet til å fortelle meg noe om hvordan barn skal behandles av politiet. Der fikk jeg ingen hjelp. De henviste kun til FNs barnekonvensjon, som åpenbart ikke var gangbar i denne helt konkrete saken. Etter bom hos Barneombudet, gikk jeg inn på www.lovdata.no for å lese meg opp. Jeg fant etter hver mange paragrafer som jeg mente kunne være interessante for saken. Her er de jeg mente var sentrale:

Politoloven:

§ 6. Alminnelige regler om hvordan polititjenesten skal utføres

Politiet skal ikke ta i bruk sterkere midler uten at svakere midler må antas utilstrekkelige eller uhensiktsmessige, eller uten at slike forgjeves har vært forsøkt.

De midler som anvendes, må være nødvendige og stå i forhold til situasjonens alvor, tjenestehandlingens formål og omstendighetene for øvrig.

Politiet kan anvende makt under tjenesteutførelsen i den utstrekning det er nødvendig og forsvarlig.

§ 13. Inngrep overfor barn

Dersom politiet har grunn til å tro at en person under 15 år har begått en ellers straffbar handling, eller at en person under 18 år har begått en straffbar handling, kan den mindreårige og foreldrene pålegges å møte for politiet til samtale for å forebygge ytterligere lovbrudd. Før samtalen starter skal den mindreårige og foreldrene gjøres kjent med at de ikke har plikt til å forklare seg.

Politiinstruksen

§ 3-2. Politiets bruk av makt.

Politiet kan benytte makt under iverksettelse og gjennomføring av en tjenestehandling når dette følger av lov eller sedvane, og det ellers finnes klart nødvendig og forsvarlig i betraktning av situasjonens alvor, følgene for den maktanvendelsen rettes mot og forholdene for øvrig. Dessuten må de øvrige vilkår i § 3-1 være oppfylt.

Med makt menes her tvangsmessige fysiske inngrep mot person, og mot fast eller rørlig eiendom i tilfelle der denne eiendom blir påført skade.

Håndjern eller annet båndsel kan anvendes på person som under pågrepelse eller transport truer med eller gjør seg skyldig i vold, eller der forholdene gir grunn til frykt for at vedkommende vil utøve vold eller flykte. Dessuten kan slike midler brukes mot person som forsøker å påføre seg skade, og ellers for å hindre forspillelse av bevis.

Dersom politiets bruk av makt medfører skade på person eller eiendom, eller situasjonen tilsier at det kan bli klaget over politiets handlemåte, skal vedkommende politimann innrapportere forholdet til sin foresatte umiddelbart. Denne rapportering bør være skriftlig.

Påtaleinstruksen:

§ 8-3. Særregler når mistenkte er under 18 år

Er mistenkte under 18 år, skal han spørres om vergenes navn og bopel.

Vergene underrettes så vidt mulig om avhøret og gis som regel anledning til å være til stede under avhøret og til å uttale seg, herunder om forsvarerspørsmålet.

En representant for kommunens barneverntjeneste skal så vidt mulig gis anledning til å være til stede.

9-2. Pågrepelse og varetektsfengsling av unge personer

Personer under 18 år bør ikke pågripes eller begjæres varetektsfengslet hvis det ikke er særlig påkrevet.

Straffeloven:

§ 46. Ingen kan straffes for handling foretatt før det fylte 15 år.

Straffeprosessloven:

171. Den som med skjellig grunn mistenkes for en eller flere handlinger som etter loven kan medføre høyere straff enn fengsel i 6 måneder, kan pågripes når:

1) det er grunn til å frykte for at han vil unndra seg forfølgningen eller fullbyrdingen av straff eller andre forholdsregler,

2) det er nærliggende fare for at han vil forspille bevis i saken, f eks ved å fjerne spor eller påvirke vitner eller medskyldige.

Selv uten bred erfaring som krimjournalist, så jeg at politiets handlemåte var svært tvilsom også juridisk. Loven sier klart at unge, også de som er nær myndig alder skal behandles på en spesielt skånsom måte av politiet. Kunne politiet likevel ha hjemmel for å pågripe 14-åringer, sette på dem håndjern (selv om de ikke var truende), låse dem inn på glattcelle og gjennomføre avhør uten at barnevernsvakt eller foresatte var til stede?

Og, om de ikke hadde hjemmel for det, kunne politiet straffes for dette?

Selv om jeg mente at jeg fant noen paragrafer som kunne være aktuelle, så jeg fort at dette ikke holdt. Inngående kunnskaper om lovtolkning og kjennskap til rettspraksis har jeg ikke, og faren for at jeg ikke hadde fått med meg det mest vesentlige var overhengende. Hva som skal til for at politiet kan straffes for grov uforstand i tjenesten hadde jeg i alle fall ingen forutsetninger for å vurdere. Her hadde jeg rett og slett behov for juridisk bistand. Jeg vurderte flere muligheter. Jeg kunne be en jurist om en generell kommentar om hva loven egentlig gir politiet hjemmel til når de mistenker barn for straffbare handlinger. Jeg mente likevel at det var viktig å få den konkrete saken vurdert. Jeg har tidligere hatt kontakt med noen advokater, men i denne saken trengte jeg en jurist som hadde litt pondus og som ikke ville ta for mange forbehold i sine uttalelser.

Valget falt på advokat Odd Drevland, som er en av de mest erfarne og profilerte strafferettsadvokatene i Bergen. I tillegg er han kjent for å være relativt frittalende. Om han ville bruke tid på en slik sak visste jeg imidlertid ikke, og jeg så ikke bort fra at jeg kanskje måtte gå en runde med flere advokater før noen sa seg villige til å se på saken.

Med det i tankene ringte jeg Odd Drevland samme dag som jeg skulle møte foreldrene og barna. På telefon sa jeg kun at jeg hadde en sak om mulig brudd på politiloven. Drevland var positiv til å se på saken. Jeg avtalte møte med ham dagen etter, slik at jeg fikk mulighet til å intervju hovedkildene mine først.

Møte med guttene

Tirsdag 15. juni kom to familier til Sydvestens redaksjon. De to 14 år gamle guttene Erlend og Ulrik og deres foreldre.

Intervjuet hadde to hovedmål: Å skaffe meg et mest mulig nøyaktig bilde av hva som hadde skjedd og å sjekke om historien til guttene var troverdig.

Selv om de to familiene kom samlet til intervju hos Sydvesten, ba jeg om at intervjuene ble gjort i to omganger.

Å gjøre to intervjuer valgte jeg for å få begge guttene til å fortelle om sin opplevelse uten innblanding fra den andre. Foreldrene var med under intervjuene, men jeg ba om at det var guttene som svarte, slik at foreldrene ikke styrte svarene.

Det viktige var at jeg dermed fikk mulighet til å kryssjekke opplysningene til de to 14-åringene. På forhånd hadde jeg laget en rekke detaljspørsmål, som ikke var av stor betydning for selve saken, men av stor betydning for å sjekke troverdigheten til guttene.

Jeg ba blant annet om opplysninger om når tid håndjern ble satt på, når de ble tatt av, hvordan glattcella så ut, hvilken type lås som var på cella, hva som var inne i arresten, hvor mange celler det var, hvordan det så ut utenfor cella?. Gav guttene forskjellige svar på disse detaljspørsmålene, svekket det troverdigheten. Motiv for å lyve kunne de ha hatt. Guttene hadde nemlig drukket alkohol og det var tross alt en sjanse for at de hadde lagt tjukt på for å få foreldrenes sympati etter å ha blitt avslørt. Guttene hadde imidlertid ingen problemer med å beskrive hvordan det så ut i arresten. Hvordan det ser ut i glattcellene i arresten på Bergen politikammer, er neppe noe 14-åringers flest vet dersom de ikke har vært der. Beskrivelsene guttene gav av hendelsesforløpet var også så sammenfallende at jeg ikke fant grunn til å tvile på at det de fortalte var sant. De kunne umulig ha samkjørt en oppdiktet historie så i detalj.

Guttene versjon ble også støttet av foreldrene. Under intervjuet fikk jeg også utfyllende informasjon fra dem. Det jeg ikke visste før intervjuet, var at Kjersti Eide (mor til Ulrik) hadde kommet til pågripelsesstedet før guttene ble fraktet bort. Sønnen hadde ringt moren like etter at politiet kom til bensinstasjonen og beskyldte guttene for innbrudd. Hun hadde også sett at guttene var påsatt håndjern før de ble tatt inn i politibilene. Politiet hadde da også fortalt henne at guttene var mistenkt for innbrudd og skulle tas inn til avhør.

At begge foreldrepårene hadde klaget på henleggelsen gjorde også at det var liten grunn til å tro at det hele var overdramatisert. (Jeg fikk også kopi av den andre klagen som Ulriks foreldre sendte til politiet. Den mottok jeg først dagen etter intervjuet.)

Etter at de to intervjuene ble gjort, tok jeg en samtale med begge familiene samlet. Der fortalte jeg at jeg skulle kontakte en advokat for å få saken vurdert juridisk. I tillegg tok vi opp spørsmålet om bruk av navn og bilde.

Offentliggjøring av navn på barn i en kriminalsak er i utgangspunktet noe som må vurderes nøye, jmfør Vær Varsom-plakatens § 4.8.

I samtalen med familiene fortalte guttene at de fleste på skolen og ellers i nærmiljøet visste at de var tatt av politiet. Rykter spres fort. Begge guttene hadde da også lyst til å stå frem. Ulrik sa blant annet at de ikke hadde gjort noe galt, og syntes at andre burde få vite hvordan politiet hadde behandlet dem.

Med den informasjonen jeg hadde om saken, mente jeg at omtalen ikke ville slå tilbake på 14-åringene. Her var det politiet som ville tjene på at de ikke sto frem.

Faren til Ulrik ville uansett ikke stå frem, på grunn av hans jobb i det offentlige.

Faren til Erlend måtte gå før vi var ferdige denne tirsdagskvelden, og jeg så derfor det som naturlig at jeg ba mødrene stå frem sammen med sine sønner. Å bare kjøre frem guttene hadde uansett ikke vært aktuelt.

Jeg argumenterte sterkt for at mødrene skulle stå frem, og understreket at det ville være viktig for saken og for deres troverdighet.

Min første kontakt (Irene) var fortsatt ikke overbevist om at hun og sønnen skulle stå frem, selv om sønnen åpenbart var mer villig enn henne. Irene ville ha tid til å tenke over saken og diskutere den med sønnen.

Jeg trengte uansett bilder. Derfor overtalte jeg dem til å ta to "sett" bilder, anonyme og ikke-anonyme. Jeg håpet at jeg slapp å ta stilling til om jeg måtte kjøre en

anonym sak, men så at det kunne bli en problemstilling. Jeg følte likevel at jeg hadde dem på glid, og var forberedt på å bruke enda mer tid på å få dem til å stå frem, om det var nødvendig. Det betydde at jeg kanskje måtte utsette saken, men det slapp jeg. Fredag 18. juni fikk jeg tilbakemelding fra de to mødrene om at de var enige om å stå frem med både navn og bilde. Irene Kvinge sa til meg at det var sønnen som hadde fått det siste ordet. Når han ville stå frem, skulle hun støtte ham.

Møte med Drevland

Onsdag 16. juni, dagen etter intervjuet med foreldrene og de to guttene, møtte jeg Odd Drevland. Advokaten gikk med på å holde informasjonen jeg gav for seg selv frem til den ble publisert. Drevland fikk det meste jeg hadde av informasjon, deriblant en anonymisert utgave av den ene klagen til politimesteren. Jeg måtte gi ham en sladdet utgave av klagen fordi jeg på det tidspunktet ikke hadde fått vite om familiene ville stå frem. Klagebrevet beskrev de sentrale momentene, som gav et godt utgangspunkt for Drevland til å vurdere saken. Drevland var svært frittalende og kritisk til politiets arbeid. Han mente at foreldrene burde anmeldt politiet. Drevland mente det var all grunn for å etterforske tjenestemennene med tanke på grov uforstand i tjenesten. Hans juridiske ekspertise gav en ekstra tyngde til saken i tillegg til den tryggheten jeg trengte for at jeg hadde tatt de riktige vurderingene.

Tid og taktikk

Jeg hadde nå fått på plass det jeg trengte før jeg skulle konfrontere politiet. Jeg hadde flere og etter min vurdering troverdige kilder, som i tillegg styrket hverandres troverdighet. At familiene til slutt valgte å stå frem styrket også saken. I tillegg hadde jeg en skarpskodd advokats krasse kritikk av politiet. I en ukeavis som Sydvesten er det alltid en fare for at saker sprekker hos "de store", Bergens Tidende eller Bergensavisen, før vi får saken ut. Sjansene for at andre skulle snappe opp denne saken, vurderte jeg som svært små. Foreldrene hadde jeg "kontroll" over og dette var en sak politiet neppe kom til å lekke til noen journalister. Men eksklusivitet var bare ett av hensynene jeg måtte ta når jeg skulle jobbe videre. Jeg ville ikke gi politiet for god tid til å handle før saken kom på trykk. Hadde politiet blitt kontaktet fredag 18. juni, (da jeg egentlig hadde alt det andre på plass, så kunne jeg risikere en utvikling i saken før jeg fikk publisert noe som helst. Første avis var først ute 22. juni (I ettertid viste det seg også at saken utviklet seg overraskende raskt da politiet ble kontaktet.)

Konfrontasjon med politimesteren

Jeg bestemte meg tidlig for at det var kun én kilde i politiet som skulle kontaktes: Politimester i Hordaland, Vidar Refvik. Han var den som fikk klagen fra foreldrene, og burde dermed være kjent med anklagen. Han var også den som burde ha grepet fatt i saken.

Min vurdering var at politimesteren skulle være mulig å nå før deadline mandag 21. juni. Morgenen mandag 21. juni, noen timer før deadline, kontakte jeg Refvik. Det var viktig ikke bare å få bekreftet at klagen var mottatt, og få kommentarer til politiets fremgangsmåte, men også å få svar på hva politimesteren hadde gjort etter

at han ble gjort kjent med saken. Intervjuet måtte avklare hvorfor politimesteren hadde brukt en måned uten å gi noe svar til foreldrene. Advokat Drevland mente dette var en åpenbar Sefo-sak. Men var Sefo kontaktet?

Refvik bekreftet at han hadde fått klagene, men ikke ønsket å kommentere saken konkret. Han var åpenbart ukomfortabel, for svarene hans var til tider formulert som spørsmål til journalisten. Da han ikke ville svare på konkrete spørsmål om selve saken, måtte jeg stille mer generelle spørsmål om politiets behandling av barn. Han svarte også unnvikende på disse spørsmålene, blant annet om hvilken lovhjemmel politiet hadde for å sette barn i arrest. Refvik bekreftet at saken ikke var sendt til Sefo, selv om det var gått en måned siden første klage ble sendt.

Forklaringen på hvorfor ingenting var skjedd etter at den første klagen var mottatt 21. mai, var at politiet hadde lagt klagen som en del av saken mot de seks unge guttene. Klagen var med andre ord forlagt, men ifølge Refvik hadde han hentet den første klagen ut av saksmappen da den andre klagen kom inn 10. juni.

Jeg spurte også politimesteren om hvorfor han ikke hadde kontaktet Sefo umiddelbart med tanke på etterforskning mot tjenestemennene. Det var viktig for å avdekke om politimesteren selv kunne kritiseres for ikke å ha tatt de nødvendige skritt da han ble gjort kjent med foreldrenes anklager mot politiet.

Svaret var at han måtte undersøke opplysningene som kom frem før han eventuelt kontaktet Sefo. Han understreket at dette var en klagesak, og at politiet ikke var anmeldt. Han ville sjekke saken grundigere før han eventuelt ba Sefo vurdere etterforskning. I og med at politimesteren ikke ville kommentere saken i detalj, og avkreftet at Sefo var kontaktet, mente jeg at det ikke var andre kilder å kontakte. Saken stod på trykk tirsdag 22. juni.

Saken ble samme dag plukket opp av flere andre medier, NRK Hordaland, NRK Dagsnytt, bt.no og ba.no. Flere av dem intervjuet politimester Refvik selv. NRK Hordaland kontaktet også advokat Odd Drevland.

BT kontaktet også Refvik på tirsdagen og politimesteren bekreftet at saken var oversendt Sefo tirsdag, samme dag som Sydvestens sak stod på trykk. Det overrasket meg, for på mandagen var Refvik svært klar på at dette var en klagesak som ikke skulle oversendes Sefo før han hadde vurdert saken. Vurderingen tok med andre ord én dag.

Saken ble fulgt opp av Sydvesten 29. juni. Da hadde vi intervju med Sefo-leder i Hordaland, Beate Blom, samt politimester Vidar Refvik.

Sydvesten tok fellesferie i juli og saken ble liggende til vi startet opp igjen etter ferien i august.

Ingen tiltale

Fra august og frem til tiltalespørsmålet ble avgjort, kontaktet jeg Sefo-leder Beate Blom flere ganger for å høre hvor saken stod. Den 13. september 2004 ble saken oversendt statsadvokaten i Hordaland, ved statsadvokat Randi Gabrielsen. Fredag 24. september fikk jeg vite at tiltalespørsmålet var avgjort. Konklusjonen til statsadvokat Randi Gabrielsen var:

Intet straffbart forhold anses bevist.

Jeg kontaktet også Sefo-leder Beate Blom etter at jeg hadde snakket med statsadvokaten. Blom sendte meg også, etter avtale med statsadvokaten, Sefos

innstilling på faks. Den mottok jeg først rett før deadline, mandag formiddag 27. september.

Blom fortalte meg samtidig at hun også ville sende innstillingen uoppfordret til Bergens Tidende, fordi BT også hadde skrevet om saken tidligere samme sommer. Jeg reagerte kraftig på at Sefo-lederen, etter at jeg tok kontakt, fant ut at hun ville distribuere en sak som jeg åpenbart hadde fått frem, til en konkurrerende avis. Ingen andre enn Sydvesten hadde fulgt opp saken hos statsadvokaten og Sefo, og at andre skulle få saken rett opp i hendene likte jeg, forsiktig sagt, dårlig. Jeg argumenterte for at Blom i det minste kunne vente til neste dag med å sende saken (da ville jeg ha eksklusivitet i tirsdagens utgave). Blom etterkom mitt ønske og sendte faksen kun til Sydvesten.

Jeg ba også om kommentarer fra politimester Vidar Refvik på mandagen. Jeg var såpass tidlig ute at han ikke hadde fått saken oversendt fra statsadvokaten. Informasjonen om henleggelsen fikk Refvik fra meg og han gav da en kort kommentar.

Saken om tiltalespørsmålet sto på trykk i Sydvesten tirsdag 27. september. Saken ble gjengitt i ba.no og NRK Hordaland samme dag som Sydvesten kom ut. BT og BA hadde begge saken med i sine utgaver onsdag 29. september.

Er dette slutten?

Jeg hadde allerede tatt kontakt med Irene Kvinge før jeg trykket saken om statsadvokatens avgjørelse. Søndag 26. september bekreftet Kvinge at de hadde fått et brev dagen før som bekreftet at saken mot politiet var henlagt som intet straffbart forhold bevist. Kvinge var ikke overrasket, men hun var usikker på om de ville gjøre noe mer med saken selv om det i brevet fra statsadvokaten stod at saken kunne klages videre til Riksadvokaten.

Jeg synes allerede samme dag som jeg fikk Sefos rapport at det var mye som virket merkelig i deres etterforskning. Noen timer før deadline hadde jeg ikke tid til å gå grundigere til verks i vurderingen av rapporten. Jeg hadde mye annen jobb å gjøre denne uken og kunne heller ikke prioritere videre arbeid med saken. Jeg kontaktet imidlertid familiene på nytt for å høre om de hadde gjort noe mer. Det hadde ingen av dem og de hadde ikke en gang sett Sefo-rapporten. Derfor fikk de kopi av meg. Jeg holdt også kontakten med begge familiene. Både guttene og foreldrene reagerte på det som stod i rapporten. Irene Kvinge undersøkte, etter å ha mottatt Sefo-rapporten, de øvrige dokumentene hos politiet. Hun gav meg også informasjon om det hun hadde lest i disse dokumentene.

Jeg lovet Kvinge at jeg skulle jobbe videre slik at jeg forhåpentligvis kunne publisere en sak før klagefristen gikk ut.

Det var åpenbart flere ting som var verd å problematisere når det gjaldt Sefos etterforskning:

- 1) Sefo hadde ikke vurdert bruken av håndjern, og avhør på glattcella. Langt merkeligere var det at de ikke hadde begrunnet hvorfor de så bort fra disse momentene.
- 2) Ingen av tjenestemennene som pågrep guttene var avhørt, kun barnevernsvakt og operasjonsleder var avhørt av Sefo.
- 3) Ingen av guttene som ble pågrepet, ble avhørt av Sefo.

- 4) Sefo slo fast at politiet ikke hadde grunnlag for å pågripe 14-åringene etter straffeprosessloven, men mente det var grunnlag for innbringelse etter paragraf 8.4 i politiloven. Den gir politiet hjemmel til å pågripe enhver som befinner seg på eller ved et sted hvor en forbrytelse har skjedd umiddelbart forut. Problemet var at guttene ikke var det jeg vil kalle "ved" åstedet, noe jeg faktisk sa til Sefo-leder Beate Blom samme dag som jeg fikk rapporten. Hun var da ikke interessert i å "gå inn i en videre diskusjon om vurderingen de hadde gjort"
- 5) Det var flere unøyaktigheter/feil i rapporten:
- a) På side 2 i innstillingen stod det at det var tre gutter på 14 år og tre på 15 år som ble pågrepet. På side fem i rapporten skriver Sefo: " at man ideelt sett burde løslatt de to som var under den kriminelle lavalder først" Det ene stedet er det tre mindreårige, mens det senere kun er to.
- b) I rapporten redegjøres det bare for når tid fem av guttene ble løslatt, mens det var seks gutter som ble pågrepet. Hva skjedde med sistemann?
- c) Det stod også at ungdommene ble hentet opp fra arresten en og en til barnevernsvakten. Der ventet de i tur til foreldrene kom og hentet dem, ifølge Sefos rapport. I intervju med Sydvesten avviste Erlend at han hadde sett noen barnevernvakt. Han ble heller aldri hentet av foreldrene. Erlend ble kjørt hjem av politiet.
- 6) Politiet hadde skrevet "rapport om pågrepet person" for samtlige av barna, Likevel mente Sefo at 14-åringene ikke var pågrepet, men innbrakt. Selv om alle guttene tilsynelatende ble utsatt for nøyaktig samme behandling, var 14-åringene innbrakt etter politiloven, mens 15-åringene var pågrepet etter straffeprosessloven.
Hvorfor ble dette gjort?

Spørsmålet som kunne stilles var: Hadde Sefo gjort dårlig etterforskningsarbeid og var lovtolkningen feil? I så fall, burde ikke statsadvokaten oppdaget det og gjort noe før hun henla saken?

Politolovens paragraf 8.4

Jeg konsentrerte meg i først og fremst om pågripelsen som for 14-åringenes del var blitt omdefinert til innbringelse. Kunne de innbringes selv om de ikke kunne pågripes? Det mente Sefo og statsadvokaten.

I og med at de kunne innbringes kunne 14-åringene også bli påsatt håndjern og plasseres i glattcelle. Alt bygger egentlig på at innbringelsen var lovlig, noe Sefo "klart" slo fast at den var. Men var det så klart som Sefo hevdet? Jeg bestemte meg for å sjekke ut hva politilovens paragraf 8.4 gir politiet anledning til:

§ 8. 4 Innbringelse

"Politiet kan innbringe til politistasjon, lensmannskontor eller annet lokale som benyttes under polititjenesten

4) den som treffes på eller ved et sted der det må antas å være begått en forbrytelse umiddelbart forut.

Ingen må holdes tilbake lenger enn nødvendig etter denne bestemmelsen og ikke ut over 4 timer."

I denne saken var det gjort et innbrudd noe som er en forbrytelse. Den forutsetningen var det ingen grunn til å problematisere. Men paragrafen krever også at to andre forutsetninger er oppfylt for at noen skal innbringes, nærhet i tid og nærhet i avstand til et åsted. Og disse to forutsetningene kunne en absolutt diskutere om var oppfylt.

Jeg begynte med å måle avstanden fra åstedet (skolen), til bensinstasjonen hvor guttene ble pågrepet. Den var 900 meter.

Sefos egen rapport gjorde det mulig å sjekke tidsforutsetningen. Innbruddet ble meldt 21.20 og politiets patrulje kom til skolen bare minutter etter. Hundepatrulje ble også rekvirert. Søk med hund var resultatløst, og først da hundepatruljen kjørte fra skolen, ble guttene oppdaget ved bensinstasjonen. De ble ifølge Sefo-rapporten pågrepet 22.20, altså en time etter at innbruddet skjedde.

Hadde innbruddet skjedd "umiddelbart forut" da politiet traff guttene én time etter at innbruddet skjedde?

og:

Befinner en seg "ved" et åsted når en oppholder seg 900 meter unna?

Umiddelbart var mitt svar nei, på begge spørsmål, men både Sefo og statsadvokaten mente åpenbart at svaret var ja.

Nå trengte jeg nok en juridisk vurdering. Derfor tok jeg på ny kontakt med Odd Drevland, som hadde hjulpet meg med den første saken. Han kjente saken i detalj fra før. Jeg ba ham derfor se på Sefos innstilling, noe han sa seg mer en villig til. Jeg informerte ham om at avstanden fra åstedet til bensinstasjonen var 900 meter og la i tillegg vekt på at det gikk en time før guttene ble pågrepet. Jeg sendte ham også en faks med innstillingen fra Sefo. Han gikk igjennom innstillingen og vi møttes senere på hans kontor.

Han var definitivt mer kategorisk enn meg i vurderingen av Sefos jobb. Han nærmest beskyldte Sefo for å ha dekket over et straffbart forhold! Det var kraftig kost, men også bekræftelsen jeg trengte for å gå videre.

Kommende politimester blir kilde

Omdefineringen fra "pågrepelse" til "innbringelse" etter § 8 4. i politiloven var et helt sentralt moment. Jeg skulle gjerne hatt tid til å sette noen andre advokater inn i hele saken for å sjekke om de var enige med Drevlands vurderinger. Den tiden hadde jeg ikke dersom mitt arbeid også kunne være nyttig for foreldrenes eventuelle klage. De kontaktet aldri advokat, som kunne gi dem juridisk bistand. Problemet for dem var dermed at de ikke hadde noen "eksperter" som kunne finne de sentrale juridisk momentene og spisse argumentene som kunne brukes i en klage til Riksadvokaten. Men dersom jeg gjorde jobben riktig, kunne de få mer kjøtt på beinet.

For å problematisere bruken av paragraf 8. 4 i politiloven ville jeg gjerne ha noen eksperter på nettopp dette området til å forklare hvordan paragrafen skulle forstås. Jakten på eksperter ble mer vanskelig enn jeg regnet med. Jeg prøvde flere professorer ved Universitetet i Bergen og i Oslo, med politilov som fagområde. Ingen kunne eller ville hjelpe meg, selv om spørsmålene jeg stilte var av helt generell karakter. Via utallige omveier fikk jeg til slutt anbefalt å ta kontakt med daværende rektor ved politihøgskolen, Ragnar Auglend. Han har en imponerende CV og har blant annet skrevet innstilling til ny politilov. (Ironisk nok søkte han senere samme høst jobben som politimester i Hordaland etter Vidar Refvik, en jobb Auglend fikk) Han uttalte seg på generelt grunnlag, men understreket at paragraf 8. 4 i politiloven måtte tolkes strengt fordi fullmakten var så vid. Det var nok ikke de mest spissede sitatene, men å ha landets kanskje fremste politilov-ekspert som kilde, gav uansett tyngde. I tillegg var det viktig for meg å vite at jeg vurderte loven riktig. Auglend forklarte meg om bakgrunn for nettopp denne paragrafen. Formålet med paragrafen var at politiet skulle ha mulighet til å handle når de kom til et åsted. Han opplyste også at hva som kunne defineres som "ved" et åsted ville variere utfra andre forhold enn den reelle avstanden i antall meter. Deriblant måtte en ta hensyn til bebyggelse og hvor mange som befinner seg i området hvor forbrytelsen har skjedd. Det er egentlig ganske logisk at området som er "ved" et åsted er større på Hardangervidda enn i Bergen.

Fyllingsdalen er en svært tett utbygd bydel, og innenfor en radius på 900 meter fra Ortun skole bor det mange tusen mennesker. En fredagskveld er området særlig fullt av unge, enten utenfor det lokale kjøpesenteret, på busstasjonen eller på en av de to bensinstasjonene som også ligger sentralt i bydelen. Skulle politiet innbringe samtlige ungdommer som befant seg 900 meter unna åstedet, ville de hatt en ganske krevende oppgave den aktuelle fredagskvelden.

I tillegg kom tidforutsetningen. Poenget er at de som innbringes ved et åsted, skal kunne ha informasjon om, eller enda bedre, ha gjort forbrytelsen. For hvert eneste minutt som går, minsker sjansene for at de som befinner seg i nærheten har noe med saken å gjøre. Etter en time er det i alle fall svært små sjanser for at gjerningspersoner oppholder seg ved et åsted.

Jeg var, etter å ha diskutert bakgrunnen for loven med Auglend, overbevist: Sefo og statsadvokatens vurdering av paragraf 8.4 i politiloven var oppsiktsvekkende. Det interessante var jo også at politiet som tok guttene med seg mente at det var en pågripelse de foretok. De førte tross alt "rapport om pågrepet person" for alle guttene. At dette egentlig var en innbringelse var det Sefo som fant på da de i etterkant skulle etterforske tjenestemennene. Men hvorfor sa Sefo at pågripelsen var en innbringelse? For meg var grunnen åpenbar: Pågripelse av barn under 15 år er under enhver omstendighet ulovlig. Politiets handlemåte kunne kun hjemles ved bruk av politiloven. Problemet var at det egentlig ikke fantes noen paragrafer som passet i politiloven heller. Det nærmeste en kom var paragraf 8.4.

Ny konfrontasjon - nå med statsadvokaten

Jeg prøvde fredag 8. oktober å få tak i Sefo-leder Beate Blom for å presentere kritikken om slett etterforskning og drøy lovtolkning. Hun var ikke mulig å få tak i og svarte heller ikke på meldingen jeg la inn på telefonsvareren hennes. Fredag fikk jeg imidlertid kontakt med statsadvokat Randi Gabrielsen. Om etterforskningen var

dårlig, så var det uansett hun som formelt hadde tatt beslutningen om å henlegge saken.

Gabrielsen ville gjerne svare på spørsmålene mine, men etter å ha hørt et par av dem, ville hun ha dem skriftlig. Gabrielsen sa at hun ikke husket saken i detalj og måtte lese seg opp for å kunne svare. For å gjøre det enkelt sendte jeg spørsmålene på faks. Svarene hun gav kom også tilbake på faks. Gabrielsens svar var utfyllende. Hun skrev halvannen side og forsvarte Sefos etterforskning. Statsadvokaten mente den var forsvarlig gjennomført. Hun avviste også kritikken i forhold til vurderingen av paragraf 8.4 i politiloven.

Et av spørsmålene til statsadvokaten var om hun visste hvor langt det var fra åstedet til stedet hvor guttene ble pågrepet/innbrakt.

Og om hun ikke visste avstanden, hvordan kunne hun i så tilfelle slå fast at guttene befant seg ved åstedet?

Gabrielsen svarte ikke på om hun hadde informasjon om avstand. Av de ni spørsmålene som ble stilt (skriftlig), var dette definitivt det enkleste å svare på. Jeg ba tross alt bare om et tall. Likevel var dette spørsmålet det eneste statsadvokaten ikke kunne svare på. Hun visste med andre ord ikke hvor langt unna skolen guttene var da de ble pågrepet. Likevel slo statsadvokaten at politiet lovlig kunne innbringe guttene fordi barna befant seg ved åstedet.

Gabrielsen gav meg imidlertid ny informasjon om hva som hadde skjedd.

Blant annet fikk jeg for første gang bekreftet at Erlend var blitt avhørt av en politimann, en informasjon som ikke kom frem i Sefo-rapporten. 14-åringen var opplest sine rettigheter på glattcella. Erlend skulle ifølge politimannens rapport ha gått med på å svare på spørsmål uten advokat og foresatte til stede. Det åpenbare paradokset, var at politiet, ifølge Irene Kvinge, vurderte denne gutten som så full at han ikke kunne fremstilles for barnevernvakt. Han måtte i stedet kjøres rett hjem til foreldrene. 14-åringen var ifølge politiet i stand til å vurdere sine rettigheter og gjennomføre et avhør, men for beruset til å bli fremstilt for barnevernvakt. Den logikken skal det også litt til for å forstå.

Søndag 10. oktober ringte jeg også foreldrene og spurte om de hadde klaget til Riksadvokaten. Det hadde ingen av dem gjort. Jeg sa jeg hadde interessante opplysninger som ville ha betydning for en eventuell klage og ba dem lese avisen på tirsdag.

Jeg kjørte saken med kritikk av etterforskningen tirsdag 12. oktober.

Klage til Riksadvokaten

Den påfølgende helgen tok jeg på ny kontakt med begge foreldreparene som bekreftet at de nå hadde klaget til Riksadvokaten. Ingen av foreldrene hadde sendt klagen før etter Sydvestens artikkel tirsdag 12. oktober. Jeg fikk kopi av begge klagene.

I den ene klagen ble det vist til Sydvestens artikkel og foreldrene hadde særlig lagt vekt på dårlig etterforskning og at paragraf 8.4 i politiloven var tolket for vidt.

Sydvestens sak fra tirsdag 12. oktober ble lagt ved den ene klagen til Riksadvokaten.

Artikkelen om at saken var klaget inn for Riksadvokaten trykket vi tirsdag 19. oktober.

Riksadvokatens avgjørelse

I slutten av oktober bekreftet statsadvokaten Randi Gabrielsen at saken var videresendt til Riksadvokaten. Hun regnet med avgjørelse før jul.

8. desember fikk jeg kontakt med den saksansvarlige hos Riksadvokaten, statsadvokat Arne Willy Dahl. Han sa at saken var ferdig om en drøy uke.

Torsdag 16. desember tok jeg på ny kontakt med Dahl som etter å ha konferert med sin overordnede, bekreftet at saken var avgjort og oversendt statsadvokaten i Hordaland ved Randi Gabrielsen. Dahl ville ikke si noe om avgjørelsen før partene var informert, og henviste meg til Gabrielsen for kommentarer.

Tirsdag 4. januar bekreftet statsadvokat Randi Gabrielsen at Riksadvokaten hadde kommet til samme konklusjon som henne. Saken var henlagt som intet straffbart forhold ansees bevist. Hun lovet å sende meg Riksadvokatens påtegning dagen etter, men for å komme raskere i gang kontaktet jeg faren til en av guttene. Han sendte meg påtegningen på faks.

I påtegningen gikk Riksadvokaten langt i retning av å slå fast at pågripelsen/innbringelsen av 14-åringene var ulovlig. Riksadvokaten var enig i at det var tvilsomt at paragraf 8.4 kunne hjemle innbringelse, noe som hadde vært hovedpoenget i artikkelen vi publiserte 12 oktober. Innbringelsen var også hovedpoenget i klagen foreldrene sendte til Riksadvokaten.

Det oppsiktsvekkende var at Riksadvokaten mente at politiet ikke kunne straffes fordi politimennene ikke visste at det var ulovlig å pågripe barn under kriminell lavalder. Selv om pågripelsen var tvilsom, så mente Riksadvokaten at uklårheter i loven kan ha bidratt til forvirring hos politiet. I påtegningen kom det også frem at Justisdepartementet var bedt om å komme med en klargjøring av regelverket etter denne saken.

Påtegningen inneholdt i og for seg nok informasjon til en ny sak, men jeg ville gjerne ha kommentarer til saken i tillegg.

Problemet var at saksansvarlig Arne Willy Dahl var sluttet hos Riksadvokaten, og gått tilbake til sin jobb som generaladvokat. Jeg kunne dermed ikke få ytterligere kommentarer fra ham. Hos Riksadvokaten fikk jeg imidlertid kopi av brevet som var sendt til Justisdepartementet. I brevet ba riksadvokat Tor-Axel Busch departementet vurdere klargjøring av lovverket. Etter flere forsøk hos Riksadvokaten fikk jeg til slutt et intervju med Busch. Han var forbausende frittalende, og langt mer klar på hva han mente om loven, enn han var i brevet til departementet. Han mente loven burde endres og at politiet i dag vanskelig kan etterleve etterforskningsplikten.

Jeg kontaktet også avdelingsdirektør Knut Erik Sæther i Justisdepartementet.

Sæther ønsket egentlig ikke å kommentere saken utover svaret til Riksadvokaten.

Da kontaktet jeg informasjonskontoret i departementet og ba om en kommentar fra politisk ledelse. Etterpå ville likevel avdelingsdirektøren kommentere saken.

Beskjeden jeg fikk fra informasjonskontoret var at ingen i politisk ledelse i departementet ville kommentere saken før den var behandlet i lovavdelingen. Knut Erik Sæthers meget korte kommentar var det jeg fikk fra departementet.

Jeg avsluttet med å intervju foreldrene til guttene. Irene Kvinge bekreftet at de nå anså seg ferdige med saken, og ikke vurderte sivil sak. Far til den andre 14-åringen bekreftet at heller ikke de ville gå videre med saken.

Saken stod på trykk 11. januar 2005.

Foreløpig siste sak i artikkelserien var bygget på reaksjoner på Riksadvokatens behandling. Påtegningen og brevet til Justisdepartementet ble sendt både stortingspolitiker Knut Storberget, advokat Harald Stabell, som leder advokatforeningens strafferettsutvalg og advokat Odd Drevland. Siste sak stod på trykk 18. januar 2005.

Vi vil nok følge saken opp på riksplan, om det kommer forslag om lovendring. Om Stortinget i så fall vil endre loven slik at politiet får lov til å pågripe barn helt ned til 12 år, er vanskelig å ha noen formening om. Jeg er heller ikke sikker på at vi i lokalavisen kan følge den debatten særlig tett. Det som var en god lokalavissak har etter hvert gått langt utover det vi i Sydvesten normalt dekker.

Konsekvenser:

En kan kanskje diskutere hvor stor innvirkning Sydvestens dekning har hatt på utviklingen i denne saken. At saken gikk så langt har selvfølgelig med at foreldrene var ressurssterke og krevde svar. Jeg vil likevel hevde at Sydvestens undersøkelser og omtale av saken har vært avgjørende for at saken har fått følgende konsekvenser:

- * Samme dag som den første artikkelen stod på trykk i Sydvesten, tirsdag 22. juni, oversendte daværende politimester i Hordaland, Vidar Refvik, saken til Sefo for etterforskning. Det var da en måned og en dag siden politimesteren fikk den første klagen fra foreldrene og to og en halv måned siden guttene ble pågrepet og satt på glattcelle.
- * I intervju med Sydvesten 29. juni bekreftet Refvik at han på bakgrunn av saken vil se på de rutinene Hordaland politidistrikt har for behandling av barn som blir innbrakt av politiet.
- * Sefo gav, etter sin etterforskning politiet, kritikk for ikke å ha nedtegnet det formelle grunnlaget for innbringelsen og nedsettelse i arrest. Politiet fikk også kritikk for ikke å ha ført i arrestjournalen at de seks unge guttene ble satt i arrest. Begge forhold er brudd på politiinstruksen.
- * Saken mot guttene, som først ble henlagt etter bevisets stilling, er etter statsadvokatens behandling henlagt som intet straffbart forhold anses bevist.
- * I sin påtegning reiste Riksadvokaten tvil om Sefo og Statsadvokatens vurderinger av lovgrunnlaget. Riksadvokaten mener det er tvilsomt om politiet lovlig kunne innbringe 14-åringene, slik både Sefo og statsadvokaten la til grunn. Riksadvokaten slo også fast at barna ikke kunne pågripes med hjemmel i straffeprosessloven. Riksadvokaten går dermed langt i retning av å slå fast at innbringelsen/pågripelsen av barna var ulovlig.

* Saken har avslørt at endring av straffeprosessloven i 2003 har skapt forvirring om hvordan politiet skal etterforske saker der barn mellom 12 og 15 år mistenkes for kriminelle handlinger. Ifølge Riksadvokaten er lovverket, som regulerer politiets bruk av tvangsmidler mot barn under kriminell lavalder uklart. Så uklart er lovverket at Riksadvokaten mener at politiet i den konkrete saken ikke kan straffes for ulovlig pågripelse. Årsaken er at politiet ikke visste at de gjorde noe ulovlig, noe som er en forutsetning for å kunne straffes for brudd på straffelovens paragraf 117.

* Riksadvokaten har, etter Sydvestens avsløring, sendt kopi av påtegningen til Justisdepartementets lovavdeling, hvor Riksadvokaten ber departementet vurdere klargjøring av reglene. I intervju med Sydvesten bekrefter Riksadvokat Tor-Axel Busch at han mener loven bør endres. Avdelingsdirektør i Justisdepartementet, Knut Erik Sæther, bekrefter at Riksadvokatens innspill vil bli vurdert i det videre arbeidet med lovgivningen som gjelder bekjempelse av barne- og ungdomskriminalitet.

* Riksadvokaten har betegnet saken som prinsipielt viktig. Tor -Axel Busch har også bekreftet at han, i påvente av en eventuell lovendring, skal presisere internt at pågripelse av barn under 15 år i dag ikke er et lovlig etterforskningsstritt.

8) Tidsbruk:

Antall timer jeg har brukt på "glattcelle-saken" er vanskelig, om ikke umulig, å beregne. Jeg har aldri brukt så mye tid på en enkeltsak, men jeg innser at en erfaren krimjournalist kunne brukt mindre tid enn det jeg har gjort.

I en liten redaksjon er vi svært sårbare, og muligheten for å drive kritisk undersøkende journalistikk er begrensede. Vi skulle gjerne hatt tid til å grave mer, men da risikerer en å grave seg totalt ned i arbeid. Da jeg begynte arbeidet var én av to journalister sykemeldt, og da arbeidet med saken ble intensivert i juni, ble også den andre journalisten sykemeldt. Undertegnede satt da med eneansvaret for å produsere det redaksjonelle innholdet til utgaven 22. juni. Redningen ble en journaliststudent, som stilte opp på kort varsel og sørget for at det faktisk ble noe annet stoff i avisen. Det var likevel en hektisk uke. Arbeidet etter at den første saken stod på trykk var noe jevnere fordelt, og sånn sett lettere å takle i forhold til produksjonen av annet stoff.

Erfaringer/refleksjoner

Etter denne saken har jeg innsett at det langt fra er enkelt å avdekke kritikkverdige forhold i politiet. Det er et tankekors at kun to av totalt seks foreldrepar klaget på behandlingen barna fikk og at det kun var to familier som var villige til å snakke med oss. Disse barna var uskyldige, og det er lite trolig at foreldrene ville gått videre med saken om guttene faktisk stod bak innbruddet. Da hadde ikke det, som åpenbart er kritikkverdige forhold i politiet, kommet frem.

Det som gjorde jobben med denne saken ekstra utfordrende var mangelen på spisskompetanse "på huset". Jeg diskuterte selvfølgelig saken med de andre i redaksjonen. Problemet er at vi alle er all round-journalister. I denne saken hadde det vært nyttig å søke råd hos noen gamle ringrever med bred erfaring fra

krimjournalistikk. Jeg følte nok at jeg til tider beveget meg på tynn is. På et tidspunkt var jeg også usikker på om jeg gikk for langt i å hjelpe foreldrene. I ettertid kan jeg likevel ikke se at jeg kunne ha løst saken på en annen måte. Jeg mener det var vår oppgave å jobbe for og med de to familiene.

Vær Varsom: 1.5:

Det er pressens plikt å beskytte enkeltmennesker og grupper mot overgrep og forsømmelse fra offentlige myndigheter, private foretak eller andre.

Jeg synes også det kan være verdt å nevne at en som journalist i en liten lokalavis med drøye 2000 i opplag, ikke alltid blir tatt helt på alvor. Det gir seg som oftest utslag i at det i enkelte tilfeller kan være vanskeligere å komme i kontakt med kilder, men i denne saken holdt jeg faktisk på å miste eksklusiviteten i oppfølgingen på grunn av at jeg ikke jobbet for en større mediebedrift. Jeg ble ganske forbauset og irritert da Sefo-lederen i Hordaland uoppfordret ville sende kopi av deres innstilling til Bergens Tidende. Jeg kan aldri tenke meg at Sefo-lederen hadde vist samme omtanke overfor Sydvesten om det var BT som tok kontakt først.

Det må vel også nevnes at jeg har fått reaksjoner fra den lokale politistasjonen etter denne saken. Nå var det ikke de lokale politifolkene som ble "heng ut" direkte, men jeg innser at de likevel kom i dårlig lys. Vi har hatt et svært tett og godt samarbeid med vår lokale politistasjon i mange år. Jeg må nok innrømme at forholdet ble, og fortsatt er, litt kjøligere etter denne saken. Det er ingen ideell situasjon for en lokalavis, men det hele normaliserer seg forhåpentligvis etter hvert.

Bergen 19.1 -2005

Trond Olav Skrunes

Vedlegg:

1) Artiklene publisert i Sydvesten:

22. juni 2004: "14-åringer lagt i jern og kastet på glattcelle"

29. juni 2004: "SEFO-etterforskningen startet"

6. juli 2004: Lederartikkel "Politi og barn"

28. september 2004: "Statsadvokaten henlegger sak mot politiet"

12. oktober 2004: "Drevland slakter Sefos etterforskning"

19. oktober 2004: "Klager til Riksadvokaten"

11. januar 2005: Tvilsomt om innbringelsen av barna var lovlig"

11. januar 2005: Lederartikkel: "Etterforskning mot barn"

18. januar 2005: Skeptisk til pågrep av barn"

2) Leserbrevet fra Irene Kvinge

3) Foreldrenes klager til politimesteren

4) Sefos innstilling

5) Spørsmål til statsadvokat Randi Gabrielsen

6) Svar fra statsadvokaten i Hordaland

7) Foreldrenes klager til Riksadvokaten

8) Riksadvokatens påtegning

9) Brev fra Riksadvokaten til Justisdepartementet